

מסורת הש"ס

א) לעיל כה. קדושתו ע"ש; ג) וגי העוקב ערך של ד' שגל; א) נפי' אר של דגים וזמנתה פי' דגים קטנים ערוך ערך מנוי ואפשר דק' זיל עפ"י דגים דה' מונוי כו' וכן בשמ' קי: מרש"י על מונוי דגים ז' בקרא כמיכ ראה לא חנית המלך ואת נפתת הים.

גליון הש"ס

רש"י ד"ה בור ובינה וכו' ובשאר בירושלמי דוד. הי' איתא בירושלמי פ"א דקטוה:

הגהות הב"ח

א) גמ' אמר להו גואל הדם וכו' אמר להו הו' לו להלו' וכו' אמר להו' השתא דזופין: (כ) שם אמר להו עמשה מורד: (א) רש"י ד"ה מונוי דגים קטנים. י"ז וכן בע"פ רש"י דף טו:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' אמרו לה' כ"ל:

מוסף רש"י

ילדים. בתורה הו' לוד בחילומיו ולא היו בני קדושתו (ע"ה) בני יפת תואר. שם שלקחו אתם ישאל בתלמודא כתיב (דברים כג) והשתא אל מן ביתך. ופתח ק"ו חיי טנאים משפטת העינים (ע"ה) מספרי קומי ומגדלי בלורית. מתחזיק ערס (ע"ה) משום דרודי גרשה וצדקה. דוד גרש לואז להיות מללית על הגבל לפי עשה משפט וצדקה. דוד גרש לעשות משפט וצדקה לפי שהוא דן ויואז שטר ויורה על ידו. ועוד מתוך שז"ש עסק במלמטה לא היה דוד טורח כן ולבו פתוח לשפוט בעק (שמואל ב ח טו). הדרן עלך נגמר הדרין

רבינו חננאל

במשיח ה' וחסר לחם זה היידין שנאמר וארוחו ארוחת אמר יינתנו לו מאת המלך דבר יום ביומו: פודגרא. בלשון יום אלנקרם פודגרא. איתיה ליואב ודיינהו א"ל נובאל הדם דעשאל הוין מאי עמא דכתיבן ויפת בהם עשהאל אחרי אמרו ייזיל אבנר. לעמשא בן יואב אמאי קטלתיה א"ל עמשה מורד במלכות הוה שנאמר ויורחן בן המורד אשר עירו א"ל עמשה אבין ורקין מינוטין דרש דאשכחתינהו דפתחו במסכת אמר כתיב ביהושע כל איש אשר ימדה את פך וגי' יכול אפילו לדברי תורה ישמע ת"ל רך חזק ואמץ וכו' קרא אתרינא רך חזק ואמץ

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין

מ"א

עין משפט נר מצוה

סג א מ"א פ"ג מהלכות מלכות הלכה ט:

תורה אור השלם

1. וקמאן לטור ויבדו אבנר באבנר התחית אל החמש ותצא החנית מאחוריו ויפל שם וימת תחזיתו וידו כל הבא אל המקום אשר נפל שם עשהאל וימת ויעמדה: שמואל ב ב כג 2. ויאמר המלך אל עמשה הזקק לי את איש יהודה שלשת ימים ואתה פה עמד: ויפל עמשה להזקיק את יהודה ויחזר בן המועד אשר יעדי:

שמואל ב ב ד-ה 3. כל איש אשר ימדה את פך ולא ישמע את הדין לכל איש תצונו ימת רך חזק ואמץ: והושע א ח

4. והשמועה באה עד יואב כי יואב נטה אחרי אדניהו ואחרי אבשלום לא נטה וקם יואב אל אדניו ויחזק בקרנות המזבח: מלכים א ב כח 5. וימלך דוד על כל ישראל וידי דוד עשה משפט וצדקה לכל עמו: ויואב בן צרויה על הצבא ויהושפט בן אחיהלוד מוכרי:

שמואל ב ח ט-טז 6. ויצא יואב עם דוד וישלח מלאכים אחרי אבנר וישבו אתו מבדו הסדה וידו לא ידע: שמואל ב ג כו 7. ויקם אבנר חברון וישוה יואב אל תוך השער לדבר אתו בשלי ויבדו שם החמש וימת בדם עשהאל אחיה:

שמואל ב ג כז 8. והשיב פי' את דמו על ראשו אשר פגע בשני אנשים צדיקים וטובים מנוי ויהרגם בחרב ואבי מודו לא ידע את אבנר בן נר שר צבא ישראל ואת עמשה בן יתר שר צבא יהודה: מלכים א ב לב 9. ועמשה לא נשמר בחרב אשר ביד יואב ויבדו קה אל הצפחה וישפך מיני ארצה ולא שנה לו וימת ויואב ואבישיר אחיו דרף אחרי שבע בן בכרי:

שמואל ב כ י 10. ויעל בקרבו בן יחזקאל ויפגע בו וימתו ויקבר בביתו בפדבר: מלכים א ב לד 11. ויבן העיר מסביב מן המולא ויעד הסביב ויואב ויחזק את שאר העיר: דברי הימים א יא ח

רבינו חננאל (המשך)

הלכו להביא מים מן הבור ושכחו שם כבור. ובה דוד ומנאם כבור של מים ליתקם אהל הצפחה והחנית הגה אמרת כבור נשאר כנף מעילו מה תאמר בו א"ל כנף מעילך בסיה העזרת כלומר נסבך בקוצים ונתחך ומצאו דוד ויתקחו משם. וכיון שלא הניחו אבנר להפסיק לוד נעש עליהן וחוה פי' בור וסירה גרמו לו לאבנר שיהרג. אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב ויחזק יואב אל תוך השער לדבר אתו בשלי. על עסקי השל. פי' שאלה שאלו בענין הליצה כדכתיב של נעלך מעל רגליך. אשר פגע בשני אנשים צדיקים וטובים ממנו וגי' צדיקים ממנו שהן כפה ולא עשו שאמר להם שאול המלך להרוג הכהנים ולא קבלי ממנו. וכך הוא מפורש בתלמוד א"י בפרק חלק. ויאמר המלך לרעים הנצבים עליו סבו והמיתו כהנה ה' וגי'. מי ויהי א"ר שמואל אבנר ועמשה אמרו לו כלום אית לך עליון אלא הוין וגורא והדין כלינרין. פי' כלי יין וסין הסוס בלשון יין כן שמן. אמרו ליה הא טריפין ק"ו כלומר אין אנו חפצים לא במתנותיך ולא בעבודותיך ולא אבוי עבדי המלך לישלוח את ידם לפגוע בכהני ה' ויואב באיגרת שכתב לו דוד על אוריה החתי קבל והרגו. טובים ממנו שררשו אבין ורקין כדאמרו והוא אל דרש אלא קבל האיגרת ועשה. ויקבר בביתו במדבר. מלמד שהיה ביתו של יואב מנוקה מגול ועריות. כמו המדבר שאין אדם מצוי לגול ולא לערוה: הדרן עלך פרק נגמר הדרין

הוא נטוא ולא נטה. נוח לך להיות מן המקוללים ולא מן המקוללים לפי שסוף קללת חוס לשונו אל המקלל: היה לו. לאצנר להניל את עמנו בחדד מאיצריו של עשאל ולא יברגו דהכי אמרינן [בצן סורר ומורה] [לקמן דף ע"ה]. רודף אחר תצירו להרגו ויכול זה להניל את עמנו בחדד מאיצריו של רודף ולא עשה כן אלל חזר כנעמו והרגו נהרג עליו: אמרו ליה לא יכיל ליה. אצנר לכון בחדד משאר איצריו: כנגד כלע חמישי: אמר ליה ניזיל לאצנר. דינו של אצנר פטור אתה עליו: איני ורקין דרש.

מאי מעמא קטלתיה לעמשא. ואס תאמר היאך נמחייב יואב צמאי דקטליה לעמשא הא צעי המראה ואפילו למ"ד חזר אינו נרין המראה כהא לא היה חזר בדבר זה שהיה מושבו מורד במלכות וה"ל שוגג וי"ל דלא נמחייב אלל משום הוא גופיה דהוה מורד במלכות:

הדרן עלך נגמר הדרין

הוא לוטא ולא תהא לאמה לאתוה יואב דייניה אמר ליה מאי מעמא קטלתיה לאבנר אמר (א) ליה גואל הדם דעשאל הואי עשאל רודף הוה אמר ליה היה לו להצילו באחד מאבריו (א) אמר ליה לא יכיל ליה א"ל השתא בדופן חמישית כיון ליה דכתיב ויכהו אבנר באחרי החנית אל החומש ו"ר יוחנן בדופן חמישית במקום שמרה וכבר תלויין בו באחד מאיצריו לא יכיל ליה אמר ליה ניזיל אבנר מאי מעמא קטלתיה לעמשא אמר (א) ליה עמשה מורד במלכות הוה דכתיב וימארו את איש יהודה שלשת ימים וגי' ויך עמשה להזקיק את יהודה ויוחר וגי' אמר ליה עמשה אבין ורקין דרש אשכחתינהו דפתחו להו במסכתא אמר כתיב (א) כל איש אשר ימדה את פך ולא ישמע את דבריך לכל אשר תצונו יומת יכול אפילו לדברי תורה *תלמוד לומר *רק חזק ואמץ אלא ההוא גברא מורד במלכות הוה דכתיב *והשמועה באה עד יואב כי יואב נטה אחרי אדניהו ואחרי אבשלום לא נטה מאי לא נטה אמר רב יהודה שביקש לנטות ולא נטה ומאי מעמא לא נטה אמר רבי אלעזר עדיין ליחלוותי של דוד קיימת רבי יוסי ברבי חנינא אמר עדיין איצטנגניי של דוד קיימין (א) דאמר רב יהודה אמר רב ארבע מאות ילדים היו לו לדוד כולן בני יפת תואר היו ומגדלי בלורית היו ומהלכין בראשי הגייסות היו והן הן בעלי אגרופין של דוד כהנא דרבי אבא בר כהנא דאמר רבי אבא בר כהנא אילמלא דוד לא עשה יואב מלחמה ואילמלא יואב לא עסק דוד בתורה דכתיב *ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו ויואב בן צרויה על הצבא מה טעם דוד עשה משפט וצדקה לכל עמו משום דיואב על הצבא ומה טעם יואב על הצבא משום דדוד עושה משפט וצדקה לכל עמו *ויצא יואב מעם דוד וישלח מלאכים אחרי אבנר וישיבו אותו מבדו הסירה מאי בור הסירה אמר רבי אבא בר כהנא בור וסירה גרמו לו לאבנר שיהרג *ויטהו יואב אל תוך השער לדבר אתו בשלי אמר רבי יוחנן שדנו דין סנהדרי א"ל מ"ט קטלתיה לעשאל עשאל רודף היה היה לך להצילו באחד מאיצריו לא יכילי ליה השתא בדופן חמישית כוונת ליה באחד מאיצריו לא יכלת ליה לדבר אתו בשלי אמר רב יהודה אמר רב על עיסקי *שלו *ויכהו שם אל החומש אמר רבי יוחנן בדופן חמישית מקום שמרה וכבר תלויין בו *והשיב ה' את דמו על ראשו אשר פגע בשני אנשים צדיקים וטובים ממנו טובים שהיו דורשין אבין ורקין והוא לא דרש צדיקים שהן כפה ולא עשו והוא באיגרת עשה *ועמשה לא נשמר בחרב אשר ביד יואב אמר רב שלא חשדו *ויקבר בביתו במדבר אטו ביתו מדבר הוא אמר רב יהודה אמר רב כמדבר מה מדבר מופקר לכל אף ביתו של יואב מופקר לכל דבר אחר כמדבר מה מדבר מנוקה מגול ועריות אף ביתו של יואב מנוקה מגול ועריות *ויואב יחיה את שאר העיר אמר רב יהודה אפילו *מוניני וצחנתא טעים פרים ליה:

הדרן עלך נגמר הדרין

לשון של נעלך (שמות א). שאל לו צערמה יצמה גדמת היאך חוללת התחיל שמה מלפניו ומראהו כך היא חוללת צעינה והוא שלך חרבו והרגו כדכתיב (מלכים א ג) בתורתו אשר צמתינו וזנענו אשר צרנלי: **הם דרשו איני ורקין.** שאל לקיים מלות המלך לעבור על דברי תורה עמשה כדאמרן אצנר כשארם לו שאול לעצדיו (שמואל א כג) סובו והמיתו את כהני ה' וגי' וכתיב (שם) ולא אצו עצדי שאלו לשלוח ידם לפגוע וגי': והוא לא היה דורש. והוא אוריה מצאנוט של דוד אע"פ שאל קוה דוד אלל צלוגרת כתיב (שם ג) ויכתב צפסר לאמר הבו את אוריה וגי': ויקצר צניס. **הרגו צניס.** זיואז כתיב: **מופקר לכל.** לענינים להתפרנס מצמינו: **אפי' מוניני והנפסא טעים.** אפילו דברים קדים ועונוים: **טעים.** שהיה טעוס: **פריס לכו.** משלח להם למזונות לעניים של עיר: **פריס.** לשון פרס שנוטלין מצית המלך. ופסוק זה צדצדי הימים כשלכד דוד את מזלות ליון: **מוניני.** דגים קטנים (א) וזמנתא מין דגים קטנים:

הדרן עלך נגמר הדרין

מאד לשמור ולעשות ככל התורה אשר צוה משה עבדי אל חסור ממנו ימין ושמאל למען תשכיל בכל אשר תלך וקיימא לך אין ורקין מינוטין כי"מ ש"ך אין (ויאך) [ורק] למעט באו ויבין דכתיב הכא רק למעט כי בדברי תורה אין שומעין לו אדרבה אתה הוא מורד במלכות שנאמר והשמועה באה אל יואב כי יואב נטה אחרי אדניהו וגי' נגמרו הדין בכך. כתיב ואחרי אבשלום לא נטה מיט' אל נטה אמר עדיין לחלוותי של דוד קיימת אצטנגניו דאמר רב ה' ילדים בני יפת תואר מגדלי בלורית היו לו לדוד והמלך בראשי הגייסות היו הן אגרופין של בית דוד כלומר מהן מתירא יואב לנטות אחרי אבשלום ופליגא דר' אבא בר כהנא דאמר אילמלא דוד לא עסק דוד בתורה שנה' ויהי דוד עושה משפט וצדקה ויואב על הצבא ומה טעם יואב על הצבא משום דוד עשה משפט וצדקה: ושיבו אותו מבדו הסירה א"ר אבא בר כהנא בור וסירה גרמו לו לאבנר שיהרג מפורש בתלמוד א"י בטרסה פי"א. שרצה שאול להשיב את דוד מפני שאמר בעת שלקח הצפחה והחנית היה יכיל להורגו וכיון שלא הרגי ציוי אף הוא יורדופו ו"ל אבנר לא כי אלא הצפחה והחנית הנערס